

คาดการณ์สถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าวในฤดูนาปรัง ปี 2560/2561

จังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 123,020 ไร่ เกษตรกร 14,425 ราย โดยแบ่งเป็นในเขตชลประทาน 84,767 ไร่ นอกเขตชลประทาน 38,263 ไร่ ใน 15 อำเภอ พื้นที่ปลูกมากที่สุดได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น 51,540ไร่ รองลงมาอำเภอน้ำพอง 49,129 ไร่ และอำเภอบ้านแฮด 4,950 ไร่ ตามลำดับ

กลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น ออกสำรวจสถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าวตามแผนเฝ้าระวังการระบาดของศัตรูข้าวในฤดูนาปรัง ปี 2560/2561 ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่นและอำเภอน้ำพอง พบว่าระยะการเจริญเติบโตของข้าวส่วนใหญ่อยู่ในระยะกล้า - แดกกอ (อายุ 20-35 วัน) ปลูกโดยวิธีหว่านน้ำตม และปักดำโดยใช้เครื่องปักดำสภาพอากาศโดยทั่วไปร้อนสลับฝน ศัตรูพืชที่พบกลุ่มไขของหอยเชอริ ที่ตำบลหนองตุมอำเภอเมืองขอนแก่น โรคและแมลงชนิดอื่นๆ ยังไม่พบการเข้าทำลายการคาดการณ์ข้าวในระยะแดกกอมีศัตรูสำคัญที่ต้องเฝ้าระวัง ดังนี้

ศัตรูที่สำคัญ	ลักษณะการทำลาย	การเฝ้าระวังและการป้องกันกำจัด
1. หนอนกอข้าว ซึ่งมี 4 ชนิดได้แก่ 1.1 หนอนกอข้าวสีครีม (yellow stem borer) 1.2 หนอนกอแถบลาย (striped stem borer) 1.3 หนอนกอแถบลายสีม่วง (dark-headed stem borer) 1.4 หนอนกอสีชมพู (pink stem borer)	หนอนกอข้าวทั้ง 4 ชนิดทำลายข้าวลักษณะเดียวกันโดยหลังหนอนฟักจากไข่ จะเจาะเข้าทำลายกาบใบก่อน ทำให้กาบใบมีสีเหลืองหรือสีน้ำตาล ซึ่งจะเห็นเป็นอาการช้ำๆ เมื่อฉีกกาบใบดูจะพบตัวหนอน เมื่อหนอนโตขึ้นจะเข้ากัดกินส่วนของลำต้น ทำให้เกิดอาการใบเหี่ยวในระยะแรก ใบและยอดที่ถูกทำลายจะเหลืองในระยะต่อมา ซึ่งการทำลายในระยะข้าวแดกกอนี้ทำให้เกิดอาการ “ยอดเหี่ยว” (deadheart) ถ้าหนอนเข้าทำลายในระยะข้าวตั้งท้องหรือหลังจากข้าวออกรวงจะทำให้เมล็ดข้าวลีบทั้งรวง และรวงข้าวมีสีขาวเรียกอาการนี้ว่า “ข้าวหัวหงอก” (whitehead)	1. หมั่นสำรวจแปลงข้าวอย่างสม่ำเสมอ 2. เผาตอซังหลังการเก็บเกี่ยว ไช้หน้าท่วมและไถดินเพื่อทำลายหนอนและดักแด้ของหนอนกอข้าวที่อยู่ตามตอซัง 3. ปลูกพืชอื่นเพื่อตัดวงจรชีวิตของหนอนกอข้าว ปลูกพืชหมุนเวียน 4. ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนมากเกินไป ทำให้ใบข้าวงามหนอนกอชอบวางไข่ 5. ใช้แสงไฟล่อตัวเต็มวัยและทำลาย เมื่อมีการระบาดรุนแรง 6. เมื่อพบอาการข้าวยอดเหี่ยวในระยะข้าวอายุ 3 - 4 สัปดาห์ หลังหว่าน/ปักดำในระดับ 10 - 20 % ให้ใช้สารชนิด ฟันน้ำ เช่น คลอร์ไพริฟอส (ลอร์สแบน 20% อีซี) อัตรา 80 มล.ต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นให้ทั่วแปลงเพียงครั้งเดียว

ศัตรูที่สำคัญ	ลักษณะการทำลาย	การเฝ้าระวังและการป้องกันกำจัด
<p>2. เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล</p>	<p>เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถทำลายต้นข้าวในทุกระยะของการเจริญเติบโต เช่นระยะกล้า ระยะแตกกอ ระยะออกรวง ตั้งแต่ตัวอ่อนจนถึงตัวเต็มวัยสามารถทำลายต้นข้าวได้อย่างรุนแรง โดยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากต้นข้าว ทำให้ต้นข้าวมีอาการใบเหลืองเหี่ยวแล้ว แห้งเป็นสีน้ำตาลแก่คล้ายน้ำร้อนลวกที่เรียกว่า hopper burn ต้นกล้า และต้นข้าวที่กำลังแตกกอที่ถูกทำลายจะแห้งตาย ต้นข้าวที่ออกรวงแล้วจะมีเมล็ดไม่สมบูรณ์และมีน้ำหนักเบา ล้มง่าย ประชากรเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลพบมากในพันธุ์ข้าวที่ต้นเตี้ยและแตกกอมาก เนื่องจากมีจำนวนต้นข้าวให้แมลงดูดกินมาก และจะระบาดรุนแรงในระหว่างเดือนที่มีอากาศร้อน ความชื้นสูง นอกจากการทำลายข้าวโดยตรงแล้วแมลงชนิดนี้ยังเป็นพาหะนำโรครีบหงิก (ragged stunt) และโรคเขียวเตี้ย (grassy stunt) มาสู่ต้นข้าว เป็นสาเหตุทำให้ผลผลิตข้าวลดลงอย่างมาก</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปลูกข้าวพันธุ์ต้านทาน เช่น กข 6 กข 31 กข 41 กข 47 สุพรรณบุรี 2 สุพรรณบุรี 3 สุพรรณบุรี 90 พิชญโลก 2 และไม่ควรปลูกพันธุ์เดียวติดต่อกันเกิน 4 ฤดูปลูก ควรปลูกสลับกันระหว่างพันธุ์ต้านทานสูง กับพันธุ์ต้านทานสูง กับพันธุ์ทนทานหรือพันธุ์อ่อนแอปานกลางโดยพิจารณาอายุเก็บเกี่ยวให้ใกล้เคียงกันเพื่อลดความเสียหายเมื่อเกิดการระบาดรุนแรง 2. สำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำองค์ประกอบต่างๆ ของระบบนิเวศในแปลงนํามาวิเคราะห์ ตัดสินใจด้วยตนเองในการจัดการแปลงจากสถานการณ์จริง 3. ในแหล่งที่มีการระบาดและควบคุมระดับน้ำในนาได้หลังปักดำหรือหว่าน 2 - 3 สัปดาห์จนถึงระยะตั้งท้องควบคุมน้ำในแปลงนาให้พอดินเปียกหรือมีน้ำแฉะผิวดินนาน 7-10 วัน แล้วปล่อยขังทิ้งไว้ให้แห้งเองสลับกันไป จะช่วยลดการระบาดได้ 4. ใช้เชื้อราบิวเวอเรีย (เชื้อสด) อัตรา 1 กก. (2 ถัง) ต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นในบริเวณที่พบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและควรฉีดพ่นในเวลาเย็น 5. หากมีความจำเป็นต้องใช้สารเคมีที่แนะนำสำหรับข้าวระยะกล้าถึงแตกกอ (อายุ 30 - 45 วัน) <ul style="list-style-type: none"> - บูโพรเฟซิน 25 % WP 10 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร - บูโพรเฟซิน 10 % WP 25 กรัม/น้ำ 20 ลิตร - บูโพรเฟซิน 5 % WP + ไอโซโปรคาร์บ 20 % WP 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร
<p>3. โรคไหม้ข้าว</p>	<p>การระบาดในระยะกล้าถึงแตกกอจะพบใบมีแผล จุดสีน้ำตาลคล้ายรูปดา มีสีเทาอยู่ตรงกลางแผล ความกว้างของแผลประมาณ 2 - 5 มม. และความยาวประมาณ 10 - 15 มม. แผลสามารถขยายลุกลามและกระจายทั่วบริเวณใบถ้าโรครุนแรงกล้าข้าวจะแห้งพุ่มตาย อาการคล้ายถูกไฟไหม้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สำรวจแปลงนา อย่างสม่ำเสมอถ้าพบอาการของโรคไหม้ข้าวควรให้ปฏิบัติดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ใช้เชื้อบีเอส (บาซิลลัส ซับทีลิส) พ่นอัตราตามคำแนะนำในฉลาก 1.2 ใช้เชื้อไตรโคเดอร์มาอัตรา 1 กก./น้ำ 200 ลิตรพ่น 2. ถ้ามีความจำเป็นให้ใช้สารเคมีพ่นเฉพาะจุดที่พบการระบาดเพื่อควบคุมไม่ให้เชื้อราแพร่กระจาย เป็นวงกว้าง ออกไป สำหรับสารเคมีที่ใช้ ได้แก่

ศัตรูที่สำคัญ	ลักษณะการทำลาย	การเฝ้าระวังและการป้องกันกำจัด
3. โรคไหม้ข้าว (ต่อ)		<p>- อิติเฟนฟอส ๕๐ % อีซี อัตรา ๒๐ - ๒๕ ซีซี ผสมน้ำ ๒๐ ลิตร</p> <p>- บลาสติซิดิน - เอส ๒ % อีซี อัตรา ๒๐ - ๒๕ ซีซี ผสมน้ำ ๒๐ ลิตร</p> <p>- ไตรไซโคราโซล ๗๕ % ดับบลิวพี อัตรา ๑๐ - ๑๖ กรัม ผสมน้ำ ๒๐ ลิตร</p> <p>ควรพ่นในแปลงข้าวที่มีประวัติว่าเคยมีโรคระบาดมาก่อนการใช้สารเคมีพ่นซ้ำกันหลายครั้ง เชื้อราจะต้านทานสารเคมีหรือดื้อยา ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อราต้านทานสารเคมี จึงควรเลือกใช้สารเคมีบางชนิดพ่นสลับกันทั้งนี้ในการใช้สารเคมี ควรใช้ด้วยความระมัดระวัง และคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตัวผู้ใช้และสภาพแวดล้อม</p> <p>๓. หวานเมล็ดพันธุ์ในอัตราที่เหมาะสม ๑๕ - ๒๐ กิโลกรัมต่อไร่ ควรแบ่งแปลงให้มีการถ่ายเทอากาศได้ดี</p> <p>๔. คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ไตรไซโคราโซล คาซูกาไมซิน คาร์เบนดาซิม โพรคลอราซ อัตราตามคำแนะนำในฉลาก</p>

ผู้เรียบเรียง : ประยูรภัทร์ ศรีศักดิ์นอก นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

แหล่งที่มา: 1. รายงานข้อมูลสถานะการผลิตพืช <http://production2.doae.go.th/report-product-state/index>

เดือนกุมภาพันธ์ 2561 ค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2561

2. ข้อมูลการจัดการการโรคและแมลงศัตรูพืช http://www.ppsf.doae.go.th/pest_management/index_rice/stem_boresr/stem_borers.html ค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2561

สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น

156 หมู่ 6 ถนนศรีจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

โทรศัพท์ 0-4324-6753 , 0-4333-6382 โทรสาร 0-4324-6754